

VIKTEN AV VIKTER

HUR PÅVERKAR KORRIGERINGAR AV BORTFALL FÖRTROENDEMÄTNINGAR?

SEBASTIAN LUNDMARK, DOKTOR I STATSJETENSKAP:

MEN ÄVEN CORNELIA ANDERSSON OCH FREJA WESSMAN

Viktning – Exempel på två användningsområden

Rätta till för beslut frågeställaren tagit om vem som ska bjudas in

Rätta till för respondentens beslut att delta eller ej

Korrigerering för svarsbortfall

Poststratifieringsvikter: när man vet hur befolkningen ser ut på förhand på en eller flera faktorer samtidigt (ofta möjligt i Sverige men mer sällan i andra länder)

Exempel: vet hur många kvinnor och män som studerat på universitet eller inte (fyra celler).

Korrigerering för svarsbortfall

Kalibreringsvikter: när man endast vet hur befolkningen eller ens egna urval ser ut på enskilda faktorer.

Exempel: vet andelen kvinnor och män, vet utbildningsfördelning, men inte kvinnor och mäns utbildningsfördelning

Ett ideal

Skapa specifika vikter för varje sak du vill skatta

Vikter får bäst påverkan om faktorerna du viktar för samvarierar med det du vill skatta

Kalibreringsvikt: Raking

En upprepad process (iterativ):

- Räkna först ut hur mycket kvinnor och män skall viktas för att nå fördelningen i populationen
- Med vikten påslagen, räkna ut vad vikten skall vara för att få andelen universitetsutbildade eller ej att matcha populationen
- Med den nya vikten påslagen, räkna ut vad vikten skall vara för att den skall matcha befolkningens ålder
- Med den nya vikten påslagen, hur mycket behöver kvinnor och män viktas nu för att nå fördelningen i population?
- Fortsätt tills vikterna inte längre förbättrar fördelningen

ANESrake (Pasek, 2010) i R kan göra detta.

Postratifieringsvikt: Cellvikter

Skapas genom att fördelningen i populationen delas med fördelningen bland de svarande

Matchar alla variabler i en enda uträkning och tar hänsyn till variationen mellan variablerna (marginalfördelningarna)

$$\text{Cellvikt} = \frac{\text{Andel i populationen}}{\text{Andel i urvalet}}$$

Postratifieringsvikt: Cellvikter

$$\text{Cellvikt} = \frac{\text{Andel i populationen}}{\text{Andel i urvalet}}$$

Påhittat svarsfördelning: Korstabulering över kön och hemstad

	Kvinnor	Män
Göteborg	250 (25%)	250 (25%)
Stockholm	250 (25%)	250 (25%)

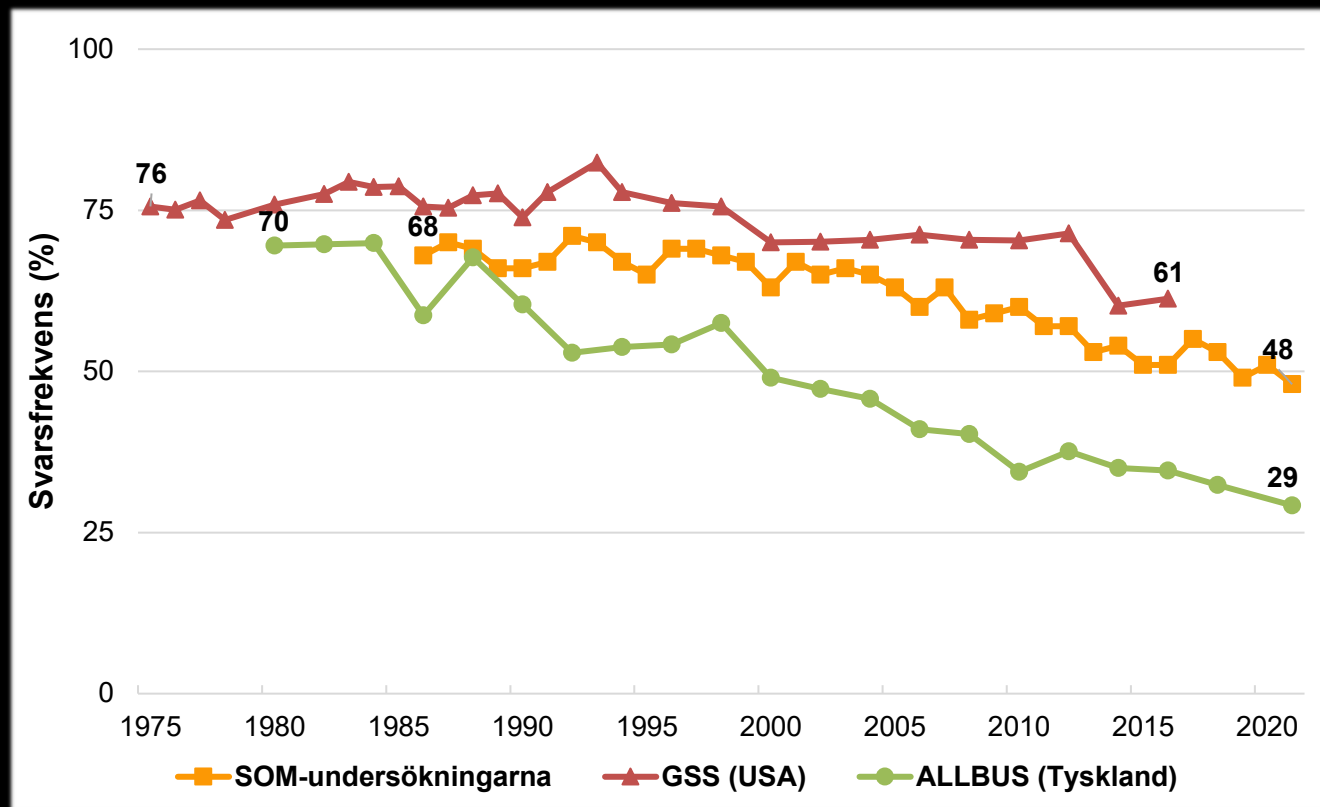
Påhittad population: Korstabulering över kön och hemstad

	Kvinnor	Män
Göteborg	5 000 (50%)	2 500 (25%)
Stockholm	1 250 (12.5%)	1 250 (12.5%)

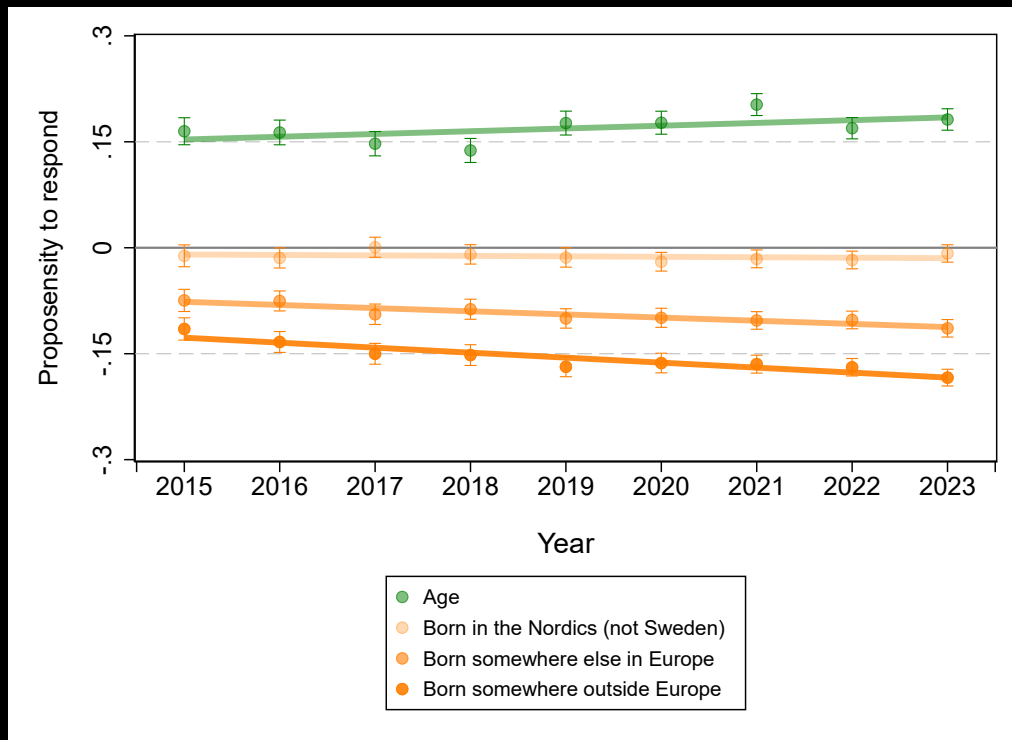
Viktvärde för Kvinnor i Stockholm: $12.5/25 = 0.5$

BEHÖVS VIKTER?

Internationellt sjunkande svarsfrekvenser

Än värre: Svarsfrekvensen sjunker snabbare i vissa grupper

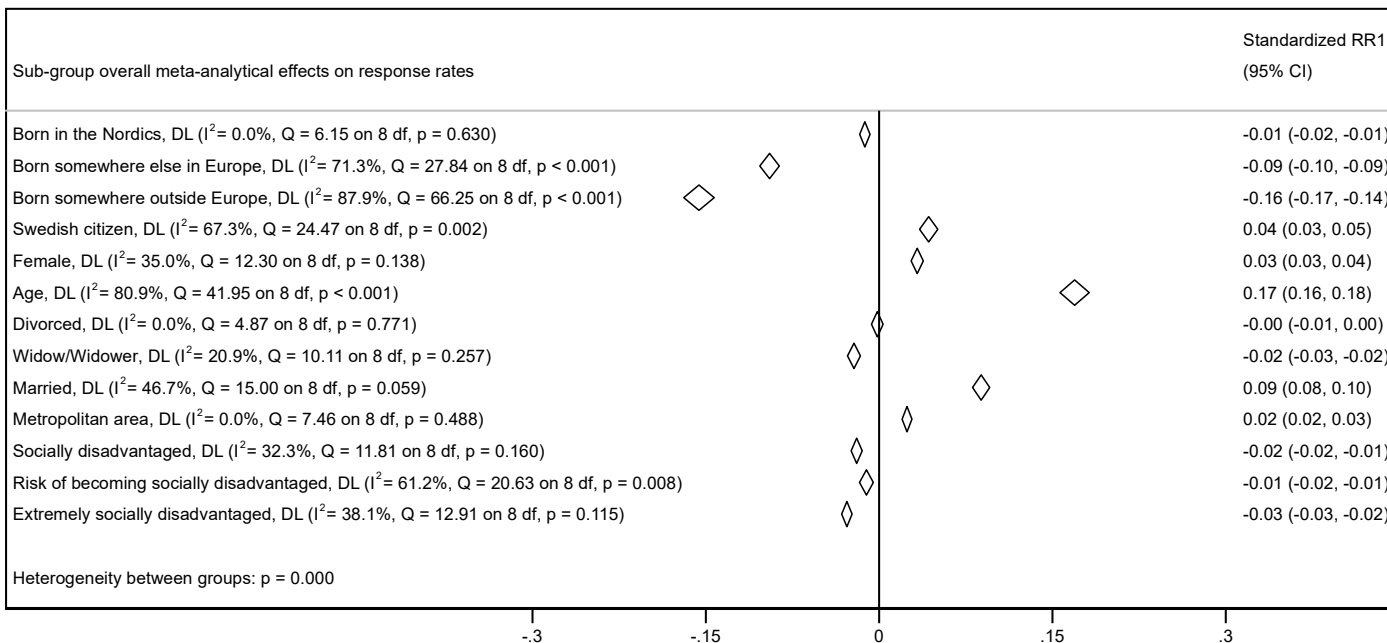
Lundmark, S., & Backström, K. (2025). Predicting Survey Nonresponse with Registry Data in Sweden between 1993 and 2023: Cohort Replacement or a Deteriorating Survey Climate? *Survey Research Methods*, 19(3), 247–265.
<https://doi.org/10.18148/srm/2025.v19i3.8278>

Länk till artikel

Vilka svarar och vilka svarar inte?

SOM-undersökningarna 2015 - 2023

Länk till artikel

Utvärdering och val av vikter för SOM-undersökningarna

Utvärdering 2014 och igen 2024

Cellvikter skapades utifrån alla möjliga kombinationer av populationsfördelningar inom:

Kön, ålder, utbildning, civilstånd, hushållsinkomst, storstad, utländsk bakgrund

Mycket statistik finns tillgänglig på statistikdatabasen.scb.se/

Länk till rapport

Analysplan och resultat

Projektstart →

Projekt slut

Viktningsprojekt			
Fas 1		Fas 2	
Prova ut ett stort antal vikters effekter på tre populationsestimat		Testa ultimata vikter på tidsserier för SOM-frågor	
Fas 1a Initiala explorativa vikter	Fas 1b Nya explorativa viktcombinationer	Fas 2a Två vikter, valår	Fas 2b En vikt, samtliga år

Fas 1

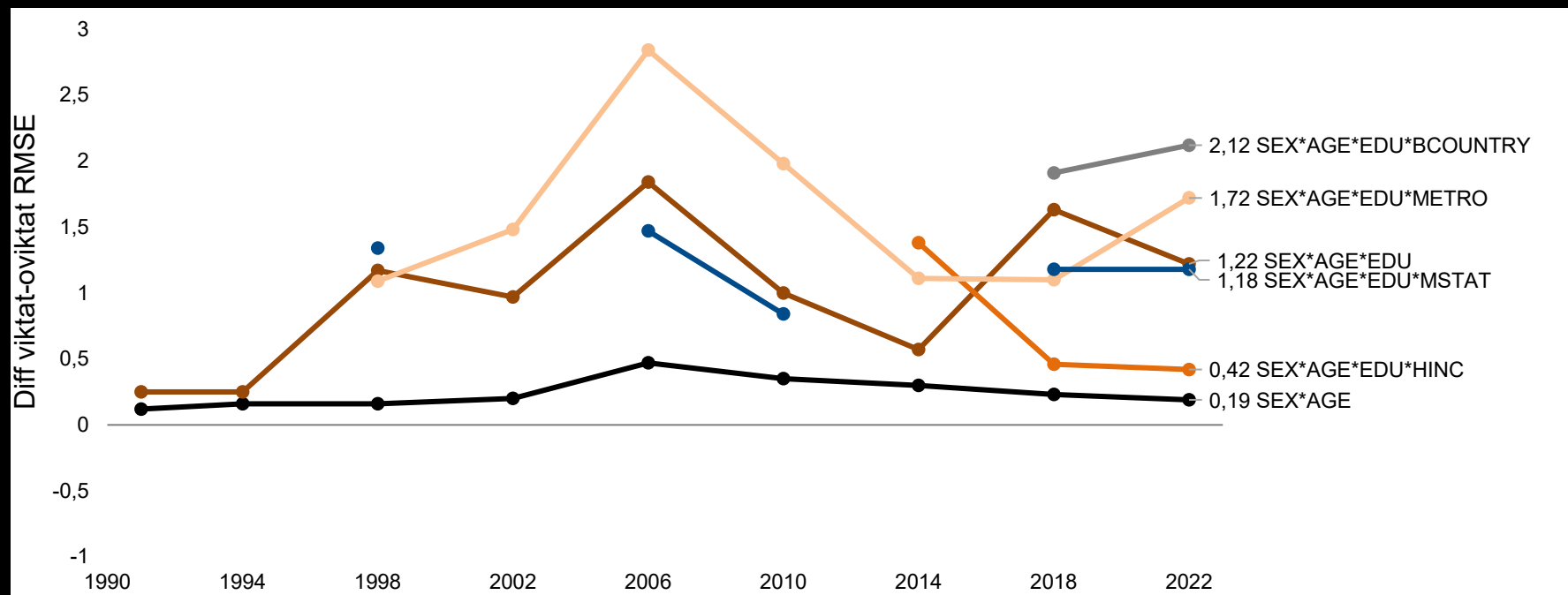
Utvärderade vilken vikt som bäst förbättrade tidseriens estimat av kända målvariabler:

Valdeltagande

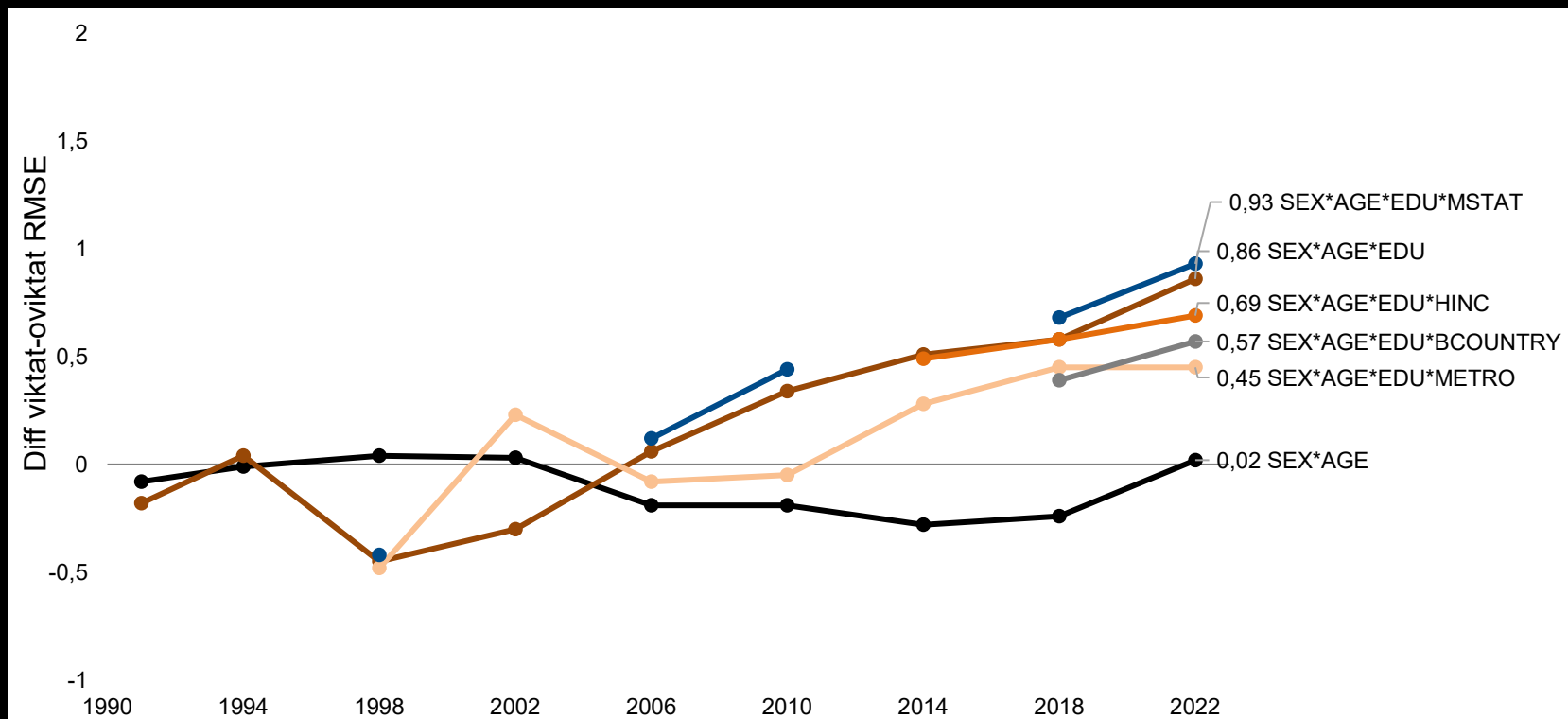
Valresultat

Körkortsinnehav

Skilnad oviktat och viktat RMSE för valdeltagande, 1991–2022

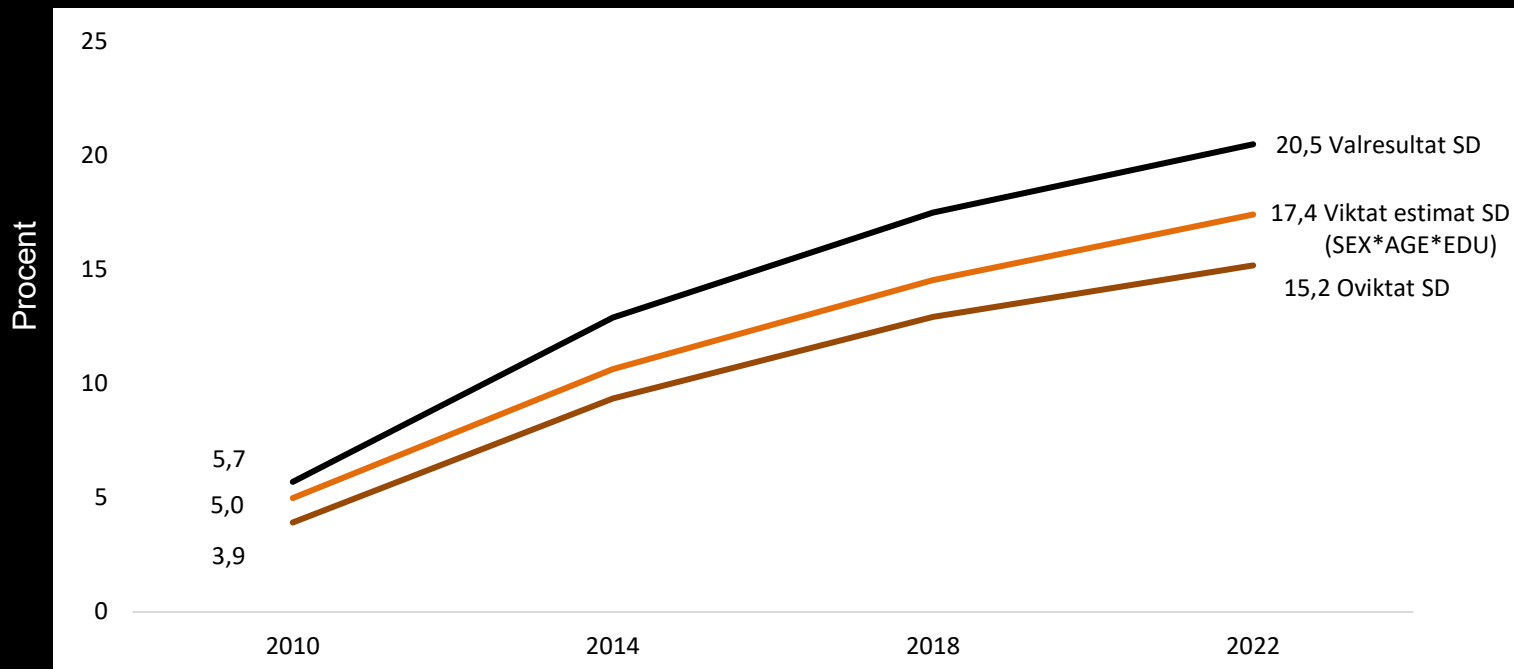

Skilnad oviktat och viktat RMSE för valresultat, 1991–2022

Undergrupp: Sverigedemokraterna

Hur påverkade vikterna skattningen av Sverigedemokraterna?

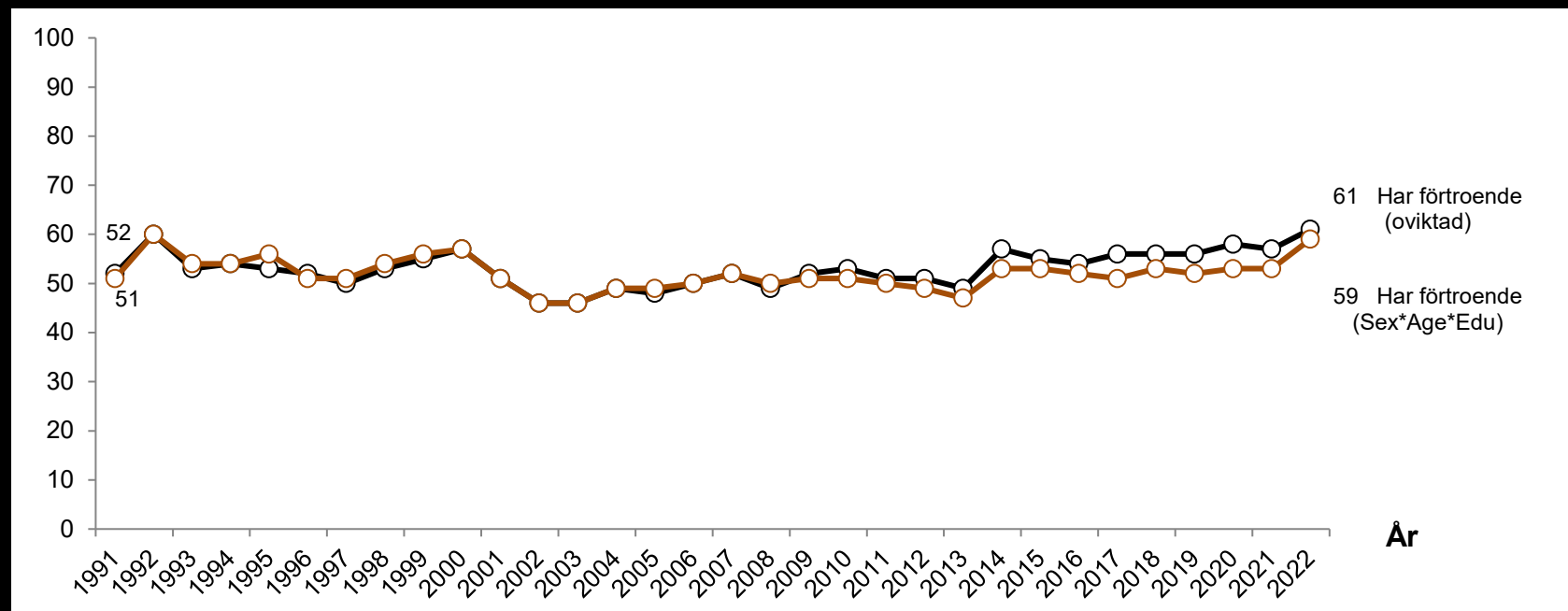

Fas 2

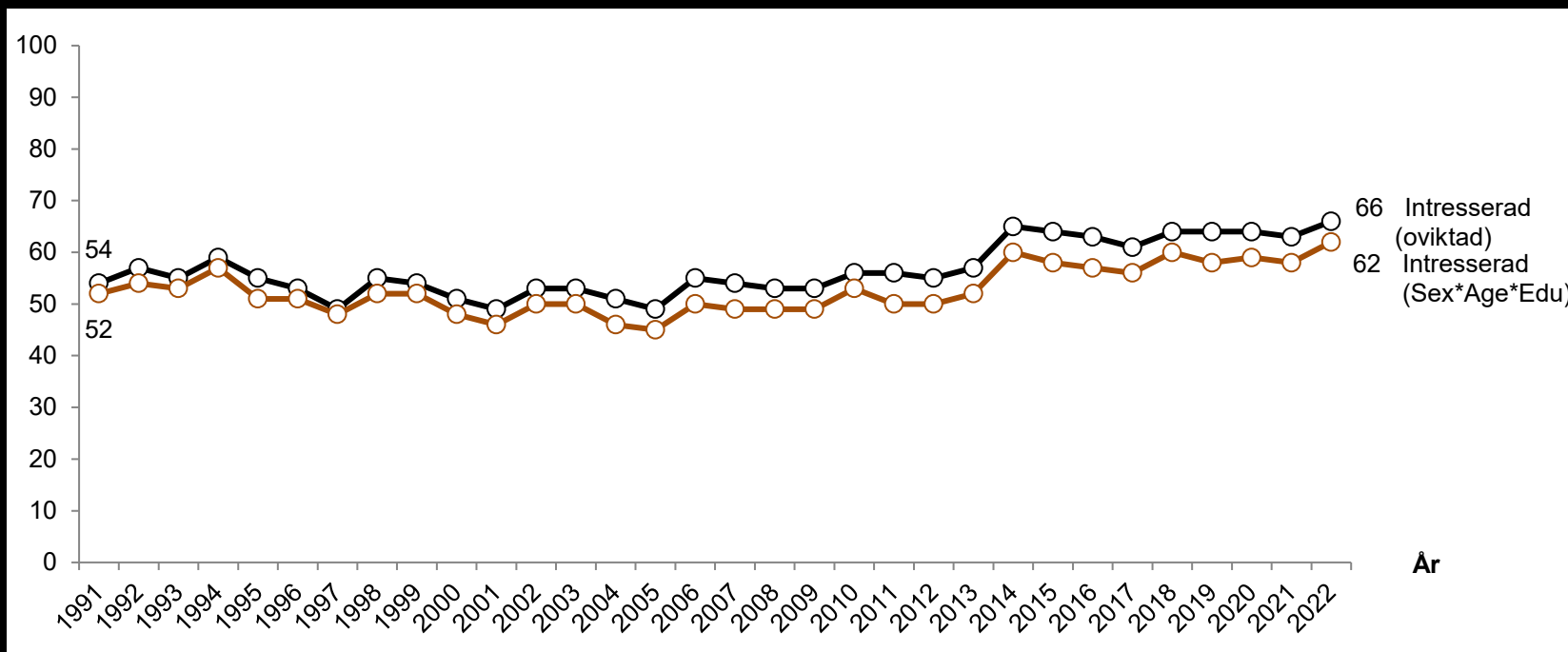
I majoriteten av frågorna hade vikterna **kön/ålder/utbildning** och **ålder/utbildning/stadsboende** störst påverkan på korrekt skattade målvariabler samt över tidseriens skattningar av förtroende och attityder

Vikten **kön/ålder/utbildning** fungerade allra bäst på att minska felskattningen

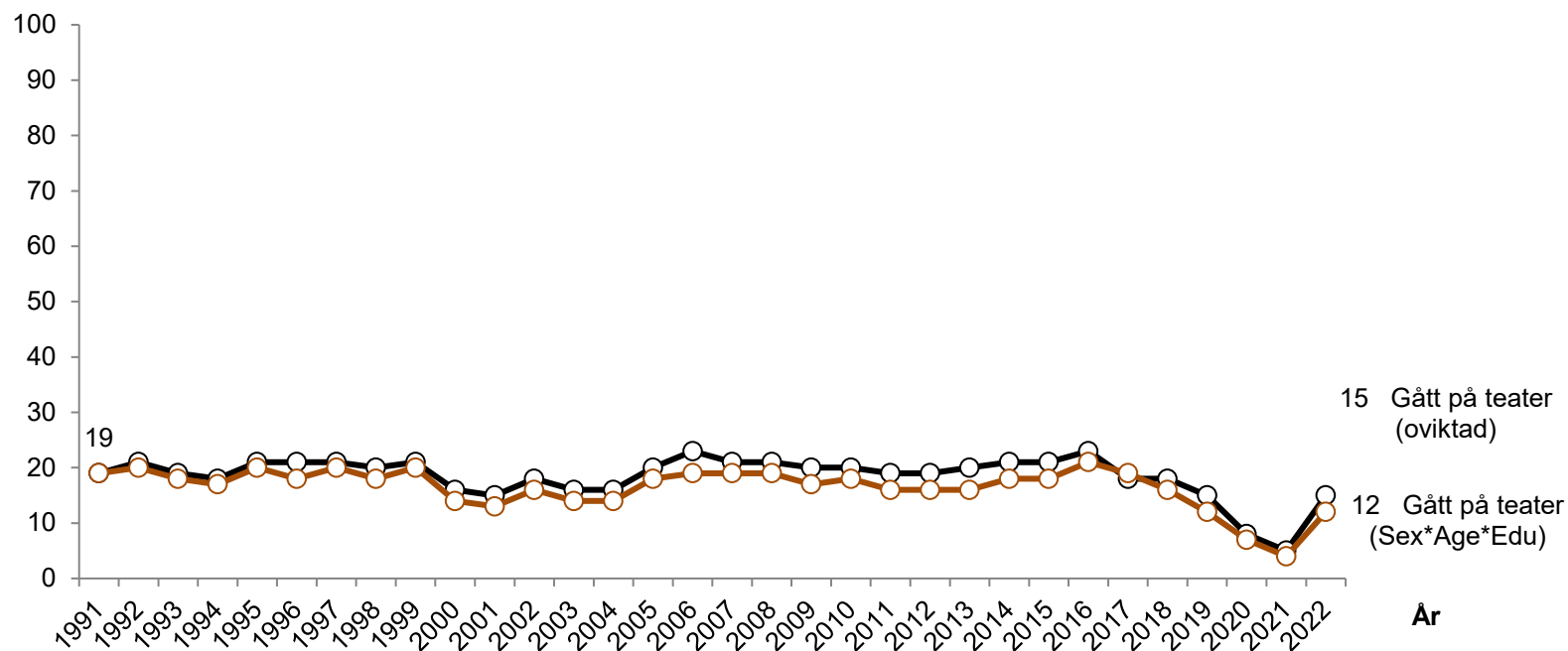
Andel med förtroende för hur radio och TV sköter sitt arbete, 1991–2022 (procent)

Andelen intresserade av politik, 1991–2022 (procent)

Andel som gått på teater någon gång i halvåret, 1991–2022 (procent)

Våra slutsatser

- Små effekter på skattningen av valdeltagande, valresultat och körkortsinnehav
- Små effekter av att applicera den mest lovande vikten **kön/ålder/utbildning** på tidslinjer för SOM-frågor
- Trenderna i tidserien ändras inte av att vikta
- Indikerar att nonresponse bias kanske inte påverkar skattningarna särskilt mycket

MEN!

KVARTAL

🏠 🔍 Profiler Poddar

Svenska Dagbladet

Nyheter Näringsliv Valet Kultur

”Granskningen av SOM en icke-story”

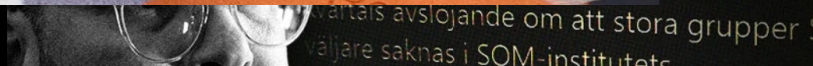
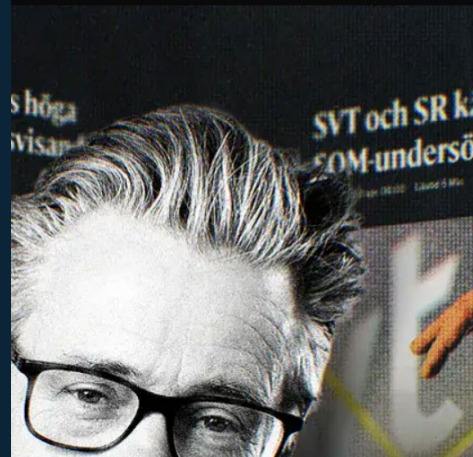
Debatt | Public service framtid

Svenska Dagbladet

Nyheter Näringsliv Valet Kultur Ledare Debatt Livet eSvD

Debatt | Debatten om opinionsmätningar

”Kvartal drar alltför långtgående slutsatser”

HUVUDKRITIKEN:

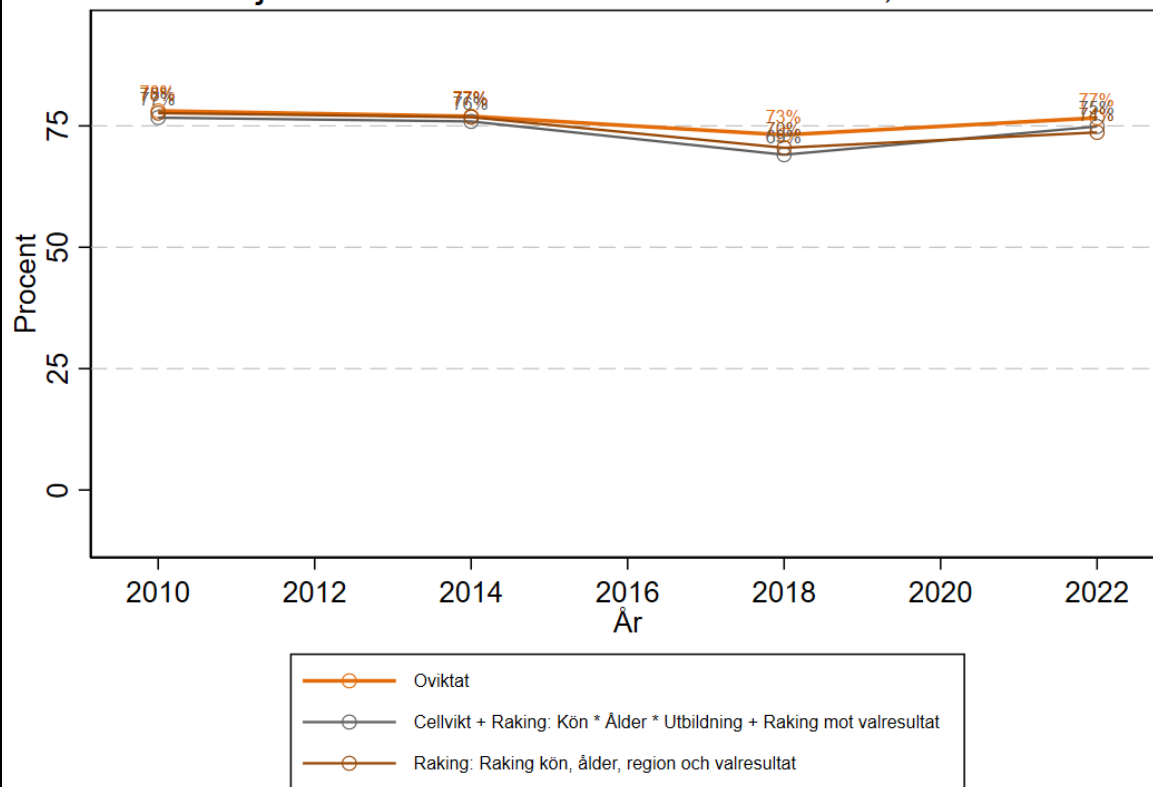
SOM viktat inte för valresultatet vilket
överdriver förtroendet för SVT och SR

Svårigheter med att vikta för valresultatet

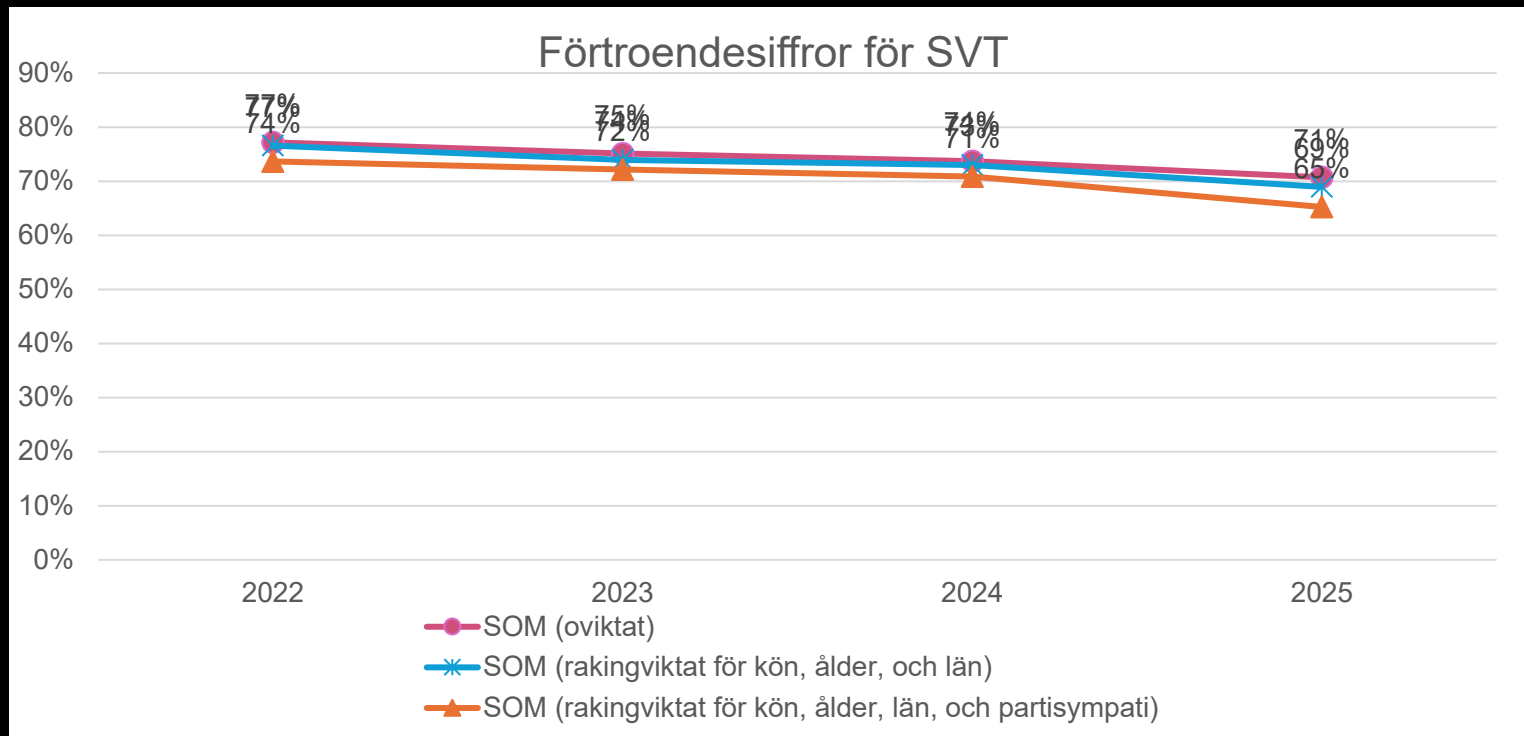
- Kräver kalibreringsvikter då röstfördelning över andra variabler är okänd.
- Respondenters osäkerhet vad röstat på.
- Osäkerhet och misstag ökar ju längre från valet
- Ej röstberättigade
- Mellanvalsår: SOM-undersökningarna mäter endast vilket parti respondenter sympatiserar med, ej vad de röstade på.

Likväl:

Viktat jämfört Oviktat Förtroende för SVT, 2010–2022

Förtroende för SVT

Viktat jämfört Oviktat Förtroende för Polisen, 2010–2022

